Paul Csavdari

Paranteza despre Noe și turnul Babel

Cum o mitologie a distrugerii a deturnat continuitatea creației

Dacă prima inserție mitologică din Geneza – povestirea Edenului – a introdus în textul biblic ideea unei căderi originare, paranteza a doua, care cuprinde episodul potopului și turnului Babel, deturnează un alt element esențial al teologiei originare: continuitatea creației și a chipului lui Dumnezeu. Această inserție, care începe la Geneza 5:28 și se încheie la Geneza 11:11, include două mituri majore: potopul universal și împrăștierea popoarelor. Ambele vin în contradicție cu firul genealogic sobru și coerent care curge din Geneza 1 și 5 și, ca în cazul parantezei Edenului, sunt „cusute" între fragmente de text care păstrează forma originală.

În acest articol, vom analiza cum funcționează această a doua paranteză, ce o deosebește de textul autentic și cum i se vede „cusătura" la ambele capete. Mai mult, vom arăta ce fel de teologie introduce și ce forțe culturale sau ideologice i-ar fi putut sta în spate.

I. Geneza 5:28 – o discontinuitate marcată

Textul pare să continue normal genealogia începută în Geneza 5. Lameh, tatăl lui Noe, este prezentat în același stil sobru și cronologic ca toți strămoșii anteriori:

- *„La vârsta de o sută optzeci și doi de ani, Lameh a născut un fiu." (Gen. 5:28)*

Până aici, totul este în regulă. Însă imediat, versetul 29 adaugă o frază neobișnuită:

- *„Și i-a pus numele Noe, zicând: Acesta ne va mângâia pentru ostenelile și durerile mâinilor noastre, provenite din blestemul pământului pe care l-a blestemat Domnul."*

Aceasta este prima ruptură. Nimeni, până aici, nu a dat nume copiilor cu o motivație teologică legată de un blestem. Textul introduce ideea unei suferințe cosmice, a unei așteptări mesianice, a unui personaj care va „mângâia" sau „elibera" omenirea. Este, în esență, o profeție ficțională introdusă pentru a ancora mitul ce urmează– un procedeu tipic în literatura compozită.

După această inserție, două versete (5:30–31) revin brusc la stilul sobru original:

- *„După nașterea lui Noe, Lameh a mai trăit cinci sute nouăzeci și cinci de ani și a născut fii și fiice. Toate zilele vieții lui Lameh au fost șapte sute șaptezeci și șapte de ani, apoi a murit."*

Această formă este identică cu restul genealogiei din Geneza 5 și reprezintă prima „cusătură" vizibilă. Între un text care curge normal și o paranteză profetică artificială, se produce o fisură stilistică.

II. De la genealogie la catastrofă

În loc ca firul genealogic să continue natural cu generația următoare, textul sare brusc într-o poveste mitologică globală:

- O lume întreagă devine violentă.
- Dumnezeu se căiește că a creat omul.
- Se alege un om „drept" (Noe), i se dă un plan de salvare.
- Vine un potop global care distruge totul.
- Se salvează doar o familie și niște animale.
- După potop, Dumnezeu încheie un legământ cu omul și introduce sistemul jertfelor.

Această povestire este total străină structurii din Geneza 1 și 5. Acolo nu există catastrofe, nici violență cosmică, nici distrugere globală. Dumnezeu nu se „căiește", omul nu e supus unui test de supraviețuire, și lumea nu este resetată violent.

Mitul potopului este prezent și în alte culturi antice (ex: Epopeea lui Ghilgameș, miturile sumeriene și babiloniene), ceea ce confirmă faptul că el nu este o revelație originală, ci un împrumut cultural. Mai mult, structura lui e adaptată în textul biblic pentru a crea un Dumnezeu-judecător absolut, care își nimicește propria creație pentru a impune un nou sistem: jertfa, frica, supunerea.

III. Cusătura finală: moartea lui Noe

După întreaga povestire – care include construcția arcei, potopul, salvarea, blestemul lui Ham, ieșirea din arcă și „legământul curcubeului" – textul revine, brusc, la structura inițială:

- *„Toate zilele lui Noe au fost nouă sute cincizeci de ani; apoi a murit." (Gen. 9:29)*

Aceasta este fraza standard care încheie fiecare generație în Geneza 5. Este identică în formă și ton. Nu conține explicații, nici implicații simbolice, nici final dramatic. Este exact ca versetul despre

moartea lui Lameh sau a lui Metusala. În mod clar, acest verset marchează sfârșitul real al liniei genealogice – punctul în care povestirea mitologică a potopului a fost reintegrată în structura originală.

Între acest verset (9:29) și următorul capitol (Geneza 10), avem o altă ruptură. Urmează „genealogia fiilor lui Noe" – dar nu în stilul Genezei 5, ci într-o formă etno-politică, cu accent pe neamuri, teritorii, limbi și triburi. Este pregătirea pentru turnul Babel– a doua parte a parantezei.

IV. Turnul Babel – justificarea mitologică a diviziunii umanității

Textul din Geneza 11:1–9 este scurt, dar are o funcție ideologică puternică: explică de ce oamenii vorbesc limbi diferite, de ce sunt răspândiți în neamuri și de ce Dumnezeu ar fi „divizat" omenirea.

- *„Și Domnul a zis: Iată că ei sunt un singur popor și toți au o singură limbă… Haideți să Ne coborâm și să le încurcăm limba…" (Gen. 11:6–7)*

Această acțiune este, din nou, complet străină de atitudinea lui Dumnezeu din Geneza 1, unde umanitatea este unită, binecuvântată și înzestrată cu autoritate morală. Turnul Babel introduce:

- o teologie a fragmentării,
- o pedeapsă colectivă fără vinovăție clară,
- ideea că progresul sau unitatea umană sunt periculoase pentru Dumnezeu.

Acest pasaj justifică religios existența națiunilor și a diferențelor culturale – dar într-o manieră mitologică, nu istorică. Ca și potopul, Babel nu este un eveniment factual, ci o explicație teologică inserată pentru a redefini raportul omului cu Dumnezeu– nu în libertate, ci în supunere.

V. Ce teologie introduce paranteza potopului și a turnului Babel?

La fel ca povestirea Edenului, mitul potopului și turnului Babel are o funcție clară: de a pregăti o religie a fricii, a separării și a autorității impuse. Teologia care rezultă din această paranteză este una în care:

- Dumnezeu este judecător suprem, dispus să distrugă lumea.
- Omul este periculos când este unit sau liber.
- Jertfa devine condiție de supraviețuire (Noe aduce jertfă după potop).
- Diviziunea etnică devine voia lui Dumnezeu, justificând ierarhii și excluderi.

Aceasta este o religie construită pe traumă colectivă și vină ancestrală, nu pe chipul divin din Geneza 1. Este o religie a supraviețuirii prin obediență, nu a umanității trăind în adevăr.

VI. Ce rămâne dacă punem paranteze?

Dacă punem între paranteze pasajul cuprins între Geneza 5:28 și 11:11, rămânem cu:

- o linie genealogică clară, coerentă, fără traume sau catastrofe,
- o umanitate în creștere, binecuvântată, în chipul lui Dumnezeu,
- un fir narativ care continuă cu Geneza 11:10–11, unde apare Sem și urmașii săi – o revenire la tonul sobru, genealogic.

Astfel, vedem iarăși că textul „curge" perfect în absența parantezei. Iar „cusăturile" – la 5:30–31 și 9:29 – marchează clar începutul și sfârșitul unei inserții mitologice. La fel ca în cazul Edenului, paranteza este vizibilă. A fost „lipită" între două părți coerente, dar nu face parte din arhitectura inițială.

VII. Concluzie

Mitul potopului și turnul Babel nu sunt doar povești antice, ci instrumente ideologice menite să reconstruiască teologia biblică pe alte baze: frică, distrugere, control. Așa cum Edenul a introdus vinovăția, Noe introduce trauma colectivă. Așa cum Edenul a creat religia jertfei, Noe o instituționalizează. Așa cum Edenul a propus nevoia unui salvator, Babel justifică de ce omenirea are nevoie de conducători, legi și limbi diferite.

Scoțând această paranteză, rămâne un text simplu, dar profund: o umanitate creată, nu blestemată; un Dumnezeu care dă, nu distruge; o lume în care adevărul e suficient, nu frica.